

Valamit valamiért

Amikor megérkeztek a Konstanca melletti Mihail Kogălniceanu katonai repülőtérre az első amerikai harci repülőgépek, ténylegesen is konkrétulódott az a tény, amely már a prágai NATO-csúcs idején sejtethető volt: az Amerikai Egyesült Államok nem pusztán a románok iránti szimpátiájából, hanem igenis jól megfontolt szándékkal és sajátos külpolitikai érdekeket szem előtt tartva támogatta Romániának az észak-atlanti katonai szövetségbe történő meghívását. Mindez most már egyértelművé vált, és nem fér kétség ahhoz, hogy milyen szándékok vezérelték az Egyesült Államokat akkor, amikor megtette Románia irányába ezt a meglehetősen nagyvonalúnak tűnő gesztust. Mindenki számára köztudott, hogy Románia távolról sem teljesítette a NATO-ba való meghíváshoz szükséges alapvető feltételeket, sem politikai, sem katonai, sem gazdasági téren.

A román-amerikai politikai alku következményei most kezdenek igazán jelentkezni: ennek egyik momentumát jelenti az amerikai repülőgépek és katonák megérkezése is a Konstanca melletti katonai repülőtérre. Jóllehet mind Ion Iliescu államfő, mind Adrian Năstase miniszterelnök, mind pedig Mircea Geoană külügyminiszter az elmúlt napokban arról próbálta meggyőzni a lakosságot, hogy Románia nincs háborúban, az országot nem fenyegeti katonai invázió, illetve a háború veszélye, önkéntelenül is felmerül a kérdés, mi van akkor, ha egyszer mégis arra ébredünk, hogy háború kellős közepében állunk? Rádadásul olyan háborúban, amely lényegében nem is a „miénk”.

Természetesen nincs amiért előréstenni az ördögöt a falra. Körülbelül ugyanezzel cseng egybe Adrian Năstase azon kijelentése is, miszerint amennyiben úgy alakulnak a dolgok, a biztonsági garanciák kérdését megtárgyalja majd a Legfelsőbb Védelmi Tanács. Szóval: a miniszterelnök szavaival élve, egyelőre nyugi, nincs mitől tartani, hiszen stratégiai partnerségi viszonyban vagyunk az Egyesült Államokkal, és állandó, baráti kap-

csolatban állunk az EU tagországaival. Ne felejtjük el azonban azt a kis, időközben lejátszódó epizódot, hogy nemrég éppen a románbarát Jacques Chirac francia államfő volt az, aki heves támadást intézett az exkommunisták ellen, mivel azok az Egyesült Államokat támogatják háborús szándékában. Adrian Năstase minderre úgy reagált, hogy amikor valamiért összefordul a feleségével, akkor általában ő is a gyermekeiket szítja meg...

Tény és való, hogy a világ és az ország lakossága felé Románia meghívása a NATO-ba remek megvalósításnak tűnik. A neheze azonban csak most következik, amikor Romániának törlesznie kell az Egyesült Államoknak a támogatásért benyújtott számlát. Amerika ugyanis teljesítette az egyezség öt megillető részét: Romániát meghívták a NATO-ba, most Románián a sor, hogy fizessen. Ennek most jött el az ideje. Ha akarja, ha nem, kénytelen teljesíteni Amerika követeléseit, hiszen elkötözte magát irányába. Legalábbis így kívánják ezt meg a sportszerűség szabályai, bár ha az eddigi történelmi példákat vesszük figyelembe, Románia elég ritkán vizsgázott jelszere ebben a tekintetben.

Ugyanakkor könnyen megtörténhet az is, hogy a románok túlságosan korán bontottak pezsgőt néhány hónappal ezelőtt Prágában. Hiszen mi a garancia arra, hogy amennyiben valóban kitör a háború, abból az Amerikai Egyesült Államok kerül ki győztesen? Természetesen nem lehet figyelmen kívül hagyni az amerikaiak legyőzhetetlenségének, erejének és felsőbbrendűségének a mítoszát, amely évszázadokon keresztül elevenen élt a köztudatban, és nem lehet figyelmen kívül hagyni az Államok hatalmas katonai, gazdasági és politikai erejét sem. Azonban ne felejtjük el, hogy ugyanilyen valószínűtlenek és hihetetlenek tűnt volna, ha 2001. szeptember 11. előtt valaki arról próbál meggyőzni, hogy terrortámadás fogja érni az Egyesült Államokat, és repülőik csapódnak majd a World Trade Center ikertornyaiába. Mindez mégis megtörtént, a tragédia bekövetkezett, a felhőkarcolók leomlottak, több ezer

embert temetve maguk alá. Ki szavathatja, hogy nem történhet megint ilyen és ehhez hasonló támadás?

Ha figyelemmel kísérjük az utóbbi hetek világpolitikai eseményeit, akkor egyre inkább arra lehet következtetni: az Egyesült Államok könnyen felébredhet, hogy egyedül marad ebben a küzdelemben. Következésképpen egy adott pillanatban egyedül kell szembenéznie a felbolydult teljes arab világgal, hiszen mint látható, Európa mindinkább háborús és Amerika-ellenes álláspontra helyezkedik. Ugyanakkor a közvélemény számára lassan az is egyértelművé kezd válni: az Egyesült Államok jelenlegi háborús erőfeszítései nem igazán esnek egybe saját pacifista törekvéseivel, és már rég nem a terrorizmus elleni küzdelemlről van szó, amikor Irak ismételt lerohanásáról beszélnek, hanem ennél sokkal többről, elsősorban a világuuralomra törekvő Amerika saját politikai, gazdasági és hatalmi érdekeiről. Egy közel-keleti szakértő szerint az Egyesült Államok valójában „szembe megy” a terrorizmus elleni harccal, hiszen most már azok az arab államok is hallgatnak, amelyek 2001. szeptember 11. után támogatásukról biztosították Washington a terrorizmus elleni küzdelemben, és az sem kizárt, hogy – bár többen közülük nem értenek egyet Szaddám Huszejn diktatórikus rendszerével – nem sorakoznak majd fel Irak mellett egy háború esetén.

Hogy valójában miként alakulnak az események, az a jövő titka. Az biztos, hogy miként a történelemben mindig, ennek a háborúnak is az egyszerű emberek fizetik meg a legnagyobb árát, amennyiben Bush elnök végül csak nem áll el szándékától. Az adott helyzetben pedig Romániának nem ártana, ha az elkövetkezőkben valamivel óvatosabb lenne, nehogy a mostanság túlzott Amerika-barátság édesen bódító itala keserűn jözzön elő. Hiszen a prágai pezsgőcseppek után könnyen hullhatnak még gyász könnyecsek...

Papp Annamária

Nem tudom, más hogy van vele, de engem a szó valós értelmében elborzaszt a hazai ortodox egyház gátatlan agresszivitása, az az egyáltalán nem keresztényi és krisztusi mohó falánkság, gyötrő „éhség”, amellyel most (ismét, folyamatosan!) újabb és újabb földi javakra, többek közt földterületekre igyekeznek, akár mindenképpen! szert tenni. Kielégíthetetlen és mohó éhségének „tárgya” egy idő óta ismét, újra a Székelyföld lett – ez a többségében még mindig nem ortodox lakosságú és tulajdonú – egyébként és nyilván: „ősi” meg „echte” dák! román tartomány. Most, újra ebből akar minél több és nagyobb hívésű földi javakat, darabokat birtokba venni, kiharapni; egyszersmind a földi mennyország egyedül idevezető hagymakapuját alá terelni a „télygő”, a „pogány” lelkeket, székely atyafiakat.

Ennél jobban már csak az a cinikosság, cinikus nagylelkűség borzaszt el, amellyel a (mindenkori, így a tegnapi és a mai) román államhatalom ezt a „szent és nemzeti ügyet” kiszolgálja, anyagilag hathatósan támogatja, s egyszersmind minden jogszabály, érvényes törvény hatálya alól kivonva, illetve ezek fölé emelve ezt a szent, „keresztényi” és pánromán törekvést is.

Jól példázzák ezt – többek közt – a Maros megyei Székelykálban jelen

időnkben történtek. Mint köztudott, e magyarok lakta községben negyven hektárnyi területet kaparintottak el a földet visszaigénylő egykori tulajdonostól, kolostor építésére – hatalmi segédlettel, s főleg törvénytelenül Maroskeresztúron, minden tanácsi határozat és tiltakozás ellenére, jogszerű, érvényes építkezési engedélyek híján építenek

Törmelék
– Kitépelt irkalapok –
27.

templomot; s na, hol? – nyilván a helység kellős közepén. Szintén törvénytellenesen, de államhatalmi segédlettel!

A „befelé nyomulás” lendület. Érthető: evés közben megjön az étvágy, különösen, ha ingyenc az ingyen kapott falat. Most éppen Nyárádszereda központjára, főtér-parkjára vetette rá a szemét a Gyulafehérváron tanyázó ortodox érsek. E főtérre az elmúlt években mások is akartak épíkezni. Így például az unitárius egyház is, templomot. A helyi tanács nem engedélyezte. Az unitárius templomot sem! Most pedig? Alighogy az érsek szemet vetett e területre, máris

jött a prefektusi (egyben fenyegető) felszólítás: a területet szabaddá kell tenni menten, a magyar Millenniumi Emlékművet le kell bontani, mert kell a hely az ortodox katedrálisnak; mert ha nem!... A településen néhány ortodox vallású él, akiknek van imaházuk. Az érseknek viszont katedrális kell. Pénzt kap rá az államtól. A helyi pópa bizakodó: nem Nyárádszeredában, az önkormányzatban dől el a kérdés, hanem Gyulafehérváron és a Maros megyei prefektusi hivatalban, hála az égnek. A helyi polgármester borúlátó – merthogy, akárcsak Székelykál és Maroskeresztúr esetében is, úgy néz ki, most sem a helyi önkormányzat fog dönteni saját, törvényes hatáskörében, hanem a gyulafehérvári ortodox érsek és hű híve, a marosi prefektus. A helyi önkormányzat, polgármesteri hivatal? Beinkasszálja majd a büntetéseket, ha sokat „pogánykodik” és „románelleneskedik”!...

Hát, így fest ma Romániában, az EU-ba igyekező, a sajátos, háziszóttos és mioritikus „demokrácia” – a nemzeti egyház, az ortodoxia fenntartása és akarata szerint. S úgy néz ki, nem tud gátat szabni neki sem jogszabály, sem önkormányzat, mert a hatalom önkényes és diktatórikus, az Egek Ura pedig mással van elfoglalva ismét, most is...

Molnos Lajos

Az egyetlen baszk napilap védelmében

Bezárták az egyetlen baszk napilap szerkesztőségét. A munkatársakat letartóztatták, a lap megjelenését felfüggesztették.

A hír elkerülte a hírgyűnösökégek külpolitikai szerkesztőinek figyelmét ebben az iraki válságtól terhes nemzetközi légkörben. Ezért nem árt először a tényekre visszapillantani.

Az Euskaldunon Egunkaria az egyetlen baszk nyelvű napilap volt az elmúlt tizenhárom évben. 1990-ben alapították közadakozásból, és nagy szerepet játszott az elnyomott baszk nyelv és kultúra újraélesztésében. Február 20-án virradó hajnalban Juan del Olmo madridi bírótól rendeletére, a terrorizmus pártolásának vádjával, a spanyol polgárőrség (a Guardia Civil a rendőrséghez hasonló félkatonai szervezet Ibériában) kutatást tartott a lap Andoaín (Gipuzkoa), Pamplona, Bilbao és Vitoria városban található szerkesztői irodáiban, amelyeket több számítógép és irat elszállítása után bezárt. A lapnak a Baszkföld francia közigazgatás alá tartozó északi részén, Baiona (Bayonne) városában található fiókszerkesztősége az egyedüli, amely sértetlen maradt. A polgárőrség letartóztatta a lap főszerkesztőjét, Martxelo Otamendit, vezérigazgatóját, Iñaki Uriát és további nyolc kulcsfontosságú beosztásban dolgozó alkalmazottját.

A nem mindennapi döntést a madridi Nemzeti Kihallgatás névre hallgató különleges bíróság hozta, amely azzal vádolja az Egunkariát, hogy az ETA baszk terrorszervezethez tartozik, vagy azzal együttműködik. Otamendit 2001-ben egyszer már őrizetbe vették, mert interjút közölt ETA-talakkal. A tíz újságíró közül ötöt szabadon engedtek, ötöt pedig fogva tartanak.

A reakció nem késett. Az Egunkaria újságírói más baszk sajtószervekkel szövetségben már az események másnapján Egunero néven új napilapot dobta a piacra, amely az első nap 50, a második nap 75, a harmadik nap pedig 100 ezer példányban fogyott el az Egunkaria eredeti 13 ezres példányszámához képest. A politikum elég egységesen lépett fel Európában. Nemcsak a Baszk Autonóm Tartomány nacionalista és egyesült baloldali pártjai, de a Néppárt kivételével az összes spanyolországi párt elfeltette, és a sajtószabadság elleni merényletnek minősítette a lappal szemben elkövetett durva beavatkozást. Általában mindenki túlzásnak tartja, hogy egy egész lapot és veszélyeztetett sorsú nyelvi-nemzeti közösséget büntetnek egyes személyek esetleges, és még korántsem bizonyított vétkei miatt.

Megmozdult a nemzetközi sajtó is. Érthető módon elsőnek a katalán, dél-tiroli német, észak-frországi ír, finnországi svéd, németországi dán stb. lapok emelték fel szavukat az Egunkaria mellett. A Kevésbé Használt Európai Nyelvek Irodája (EBLUL) nevű brüsszeli szervezet elfogadhatatlannak tartja a demokráciában ezt a sajtószabadság és baszk nyelv elleni támadást, derül ki az EBLUL elnöke, az Olaszországban szlovén napilapot szerkesztő Bojan Brezigar aláírásával napvilágot látott állásfoglalásában.

Az Európai Kisebbségi és Regionális Nyelvű Napilapok Egyesületének (MIDAS) tagjai, így a nemrég csatlakozott Szabadság is, szolidaritást vállalnak az Egunkariával. Dr. Toni Ebner MIDAS-elnök, a dél-tiroli (olaszországi) német nyelvű Dolomiten lap főszerkesztője szerint az akció nemcsak a sajtószabadságot, de Spanyolország alkotmányos törvényességét is veszélyezteti mindemellett, hogy a spanyol hatóságok jogosan lépnek fel a terrorizmus ellen. Soha nem lenne szabad azonban alapvető jogokat sérteni, és egy kisebbségi lapot bezárni pusztán gyanú alapján, vélekedik Ebner, aki egyben követeli az őrizetbe vettek szabadon bocsátását.

A MIDAS 1999-ben alakult, és jelenleg 26 napilapon keresztül Európában mintegy 40 millió kisebbségi sorban élő polgárt képviseli Spanyolországtól Finnorszáig és Észak-Irországtól Romániáig. A Szabadság 2002 júniusában fejezte ki csatlakozási szándékát a MIDAS-hoz, annak pozsonyi országos értekezletén. Ott találkozott Martxelo Otamendivel és kollégáival is. Mint beszélgetéseinkből és az ott tapasztaltakból kiderült, az Egunkariát terjedelmes, színes, európai színvonalú napilapként szerkesztik, a szintén spanyolországi katalán és galego nyelvű lapok közül többen is példaképüknek tekintik. Sosem riadt vissza a majdnem teljes pusztulás küszöbéről visszatartott baszk nyelv és kultúra felélesztésében és ápolásában vállalt harc közepette a teljes baszk valóság kendőzetlen bemutatásától. Ebben beletartozott a Baszkföld függetlenségéért küzdő ETA terrorista szervezet álláspontjának bemutatása is, vagy annak érzékelése, hogy jelenleg Baszkföld két állam területén, Spanyol- és Franciaországban terül el, a Pireneusok két oldalán azonban egységes kultúrát és nyelvet képvisel ez az egyetlen európai nyelvvel rokonságot nem mutató kis nép.

Az új baszk napilap óriási sikere és az erősödő nemzetközi elítélés is mutatja, hogy talán visszajára sül el a spanyol hatóságok eredeti szándéka: az áldozatból még vádló lehet. A bíróság persze majd dönt az Otamendit, Uriát és társaikat ért vádakról. Túlságosan átlátszó azonban a madridi hatalom túlbuzgósága, az egyetlen baszk nyelvű napilap teljes bezárását elrendelni egyesek vélt vagy valós bűnei miatt. Túlságosan is hamar találta meg a többségi spanyol sugallatra lépő hatóság ezt a kisebbséggel szemben, egész közösséget sújtó átfogó intézkedést.

Ilyen szempontból gyengül Spanyolország iraki kérdésben hangoztatott álláspontja is. Lehet, hogy kevesebben tudják, hogy Német- és Franciaország mellett Spanyolország a harmadik európai uniós állam, amely hangsúlyosabban elítélte egy Irak elleni háborút. Az érdekes a kérdésben azonban az, hogy a spanyol kormány ezt az iraki alapvető emberi jogainak feltésével indokolja. Saját háza táján, még 27 évvel Franco halála után is, úgy látszik, azonban nem riad vissza az emberi és kisebbségi jogokat tipró magatartástól és cselekedetektől. Mindenki számára bölcs és megnyugtató megoldást jelentene az Egunkaria minél hamarabb újra megjelenése.

Balló Áron

